

Loimaan sote- ja hyvinvointiyhdistysten tilakysymys

Loimaan sote- ja hyvinvointiyhdistysten tilakysymystä on syytä tarkastella osana kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta. Kyse ei ole vain yksittäisistä kokoustilavarauksista, vaan siitä, millaiset käytännön edellytykset paikallisilla järjestöillä on järjestää kuntalaisille vertaistukea, ryhmätoimintaa, neuvontaa ja arjen tukea.

Olemme perehtyneet kaupungin esillä olleeseen listaan varattavista tiloista, käyneet tutustumassa useisiin listan kohteisiin ja olleet yhteydessä useisiin tiloista vastaaviin tahoihin. Tämän perusteella lista ei tarjoa tosiasiallisesti toimivaa ratkaisua sote- ja hyvinvointiyhdistysten säännölliseen yhteiskäyttöön.

Lista sisältää erilaisia tiloja, kuten nuorisotiloja, kirjasto- ja kulttuuritiloja, liikuntatiloja, koulujen liikuntasaleja ja muita yksittäisiä tiloja. Se ei kuitenkaan ole selvitys siitä, mikä tila olisi aidosti käytettävissä toistuvaan yhdistystoimintaan, saavutettava, liikuntaesteisille soveltuva ja toiminnan luonteeseen sopiva.

Yhdistysten näkökulmasta ongelmaa ei ratkaise se, että tiloja on nimellisesti olemassa. Olennaista on, ovatko tilat tosiasiallisesti käytettävissä toistuvaan toimintaan. Jos tila on jo aktiivikäytössä, vaikeasti varattava, vain satunnaisesti vapaa tai muuten käyttötarkoitukseen sopimaton, se ei turvaa viikoittaista tai kuukausittaista vertaistuki-, ryhmä- ja kohtaamistoimintaa.

Siksi pelkkä tilalista ei riitä, eikä asiaa tule jättää yleisen selvittelyn tasolle. Tarvitaan konkreettinen ratkaisu, jolla sote- ja hyvinvointiyhdistysten säännöllinen toiminta voidaan turvata jatkossa. Lähtökohtana tulee olla saavutettava, noin 20–30 henkilölle soveltuva tila, joka vastaa kooltaan keski suurta kokoushuonetta. Tällainen tila olisi kustannustehokas ja monikäyttöinen ratkaisu toistuvaan ryhmä-, vertaistuki-, neuvonta- ja kohtaamistoimintaan.

Loimaalla on kirjoilla 39 sote-alan yhdistystä. Tässä kokonaisuudessa sote-alan yhdistyksiin luetaan myös seniori- ja eläkeläisyhdistykset, koska niiden toiminta tukee kuntalaisten hyvinvointia, osallisuutta ja arjen toimintakykyä. Kyse ei siten ole yksittäisen yhdistyksen erityistarpeesta, vaan laajemmasta järjestökentän toimintaedellytyksiä koskevasta kysymyksestä.

Loimaan Seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry:n ylläpitämä Olohuone tekee tilanteen näkyväksi. Kyse on yhden yhdistyksen omasta toimitilasta, ei Loimaan kaupungin tai yhdistyskentän yhteisestä tilaratkaisusta. Käytännössä Olohuone on kuitenkin mahdollistanut myös muiden yhdistysten kokoontumista tilanteessa, jossa Loimaalla ei ole ollut selkeää, saavutettavaa ja säännölliseen käyttöön soveltuvaa yhteistä toimintatilaa. Tämä osoittaa, että tarve on ollut olemassa jo ennen nykyistä tilannetta, mutta siihen ei ole löytynyt kestävää yhteistä ratkaisua.

Säännöllinen kokoontumistila on monelle yhdistykselle toiminnan perusedellytys. Tilapäisesti varattavat tilat voivat toimia yksittäisissä tapahtumissa ja satunnaisissa tapaamisissa, mutta ne eivät yksin ratkaise toistuvan vertaistuen, ryhmätoiminnan ja neuvonnan tarvetta. Jos toiminnalle ei ole muuta paikkaa, osa toiminnasta voi jäädä toteutumatta.

Sote- ja hyvinvointiyhdistykset tarvitsevat yhden yhteisen toimintatilan, joka on tarkoitettu niiden säännölliseen käyttöön. Kyse voisi olla esimerkiksi yhdistystalosta tai tarkoitukseen soveltuvasta liiketilasta Loimaan keskustassa. Lähtökohtana tulisi olla saavutettava, noin 20–30 henkilölle soveltuva tila, joka vastaa kooltaan keskisuurta kokoushuonetta. Tilan tulee olla yhdistysten omiin tarpeisiin varattava, saavutettava ja käytännössä toimiva.

Tilan tulee olla liikuntaesteisille soveltuva. Käytännössä tämä tarkoittaa vähintään saavutettavaa sisäänkäyntiä, tilassa liikkumisen esteettömyyttä sekä le-wc:tä.

Yhteisen toimintatilan käyttö olisi luontevaa liittää syksyllä 2026 käyttöön tulevaan kaupungin Asio-järjestelmään. Loimaan kaupungin mukaan Asio tuo liikuntatilat, kokoustilat ja virkistysalueiden varaukset helposti ulottuville ja mahdollistaa vapaiden vuorojen selaamisen reaaliajassa sekä varauksen tekemisen suoraan järjestelmästä. Tämä tukee sitä, että myös sote- ja hyvinvointiyhdistysten toimintatila voitaisiin kytkeä kaupungin normaaleihin tilavarauskäytäntöihin heti järjestelmän käyttöönoton yhteydessä.

Järjestökentän rahoituksen heikentyessä kaupungin rooli korostuu käytännön mahdollistajana. Kaupungin ei tarvitse välttämättä ottaa vastatakseen yhden nykyisen tilan kustannuksia sellaisenaan, mutta sen tulee tunnistaa, että yhdistysten toimintaedellytykset ovat muuttumassa. Kun yhdistykset menettävät tiloja, rahoitusta tai muita käytännön mahdollisuuksia toimia, samalla heikkenee se arjen hyvinvointityö, jota ne tekevät kuntalaisten hyväksi.

Kunnan lakisääteisenä tehtävänä on edistää hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea tätä työtä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia. Sote- ja hyvinvointiyhdistysten toimintaa tulisi tarkastella samankaltaisena hyvinvointia tukevana toimintana kuin esimerkiksi liikunta- ja urheiluseurojen toimintaa, joille on usein olemassa selkeämmät tilojen, vuorojen ja käytäntöjen rakenteet.

Kaupungin näkökulmasta ratkaisu ei välttämättä tarkoita uutta kallista palvelurakennetta. Realistinen lähtökohta on selvittää, miten kaupungin omia, hallinnoimia tai jo vuokraamia tiloja, varauskäytäntöjä ja olemassa olevaa tilahallintaa voidaan hyödyntää yhdistysten säännöllisen kokoontumistoiminnan turvaamisessa. Samalla on selvitettävä myös se, olisiko keskustasta vuokrattava yhteinen toimintatila, esimerkiksi tarkoitukseen soveltuva liiketila, tarkoituksenmukaisin ja toimivin ratkaisu.

Keskeinen kysymys ei ole, löytyykö kaupungilta lista tiloista. Keskeinen kysymys on, millä konkreettisella ratkaisulla sote- ja hyvinvointiyhdistysten toimintaedellytykset turvataan jatkossa.

Kustannuksissa huomioitavaa

Kustannuksia tulee suhteuttaa siihen, että Loimaalla on kirjoilla 39 sote-alan yhdistystä. Yhteisen toimintatilan tarkoituksena ei olisi palvella vain yhtä toimijaa, vaan tarjota tasapuolinen käyttömahdollisuus laajemmalle yhdistyskentälle. Tilaratkaisun kustannuksia on siksi perusteltua arvioida suhteessa siihen, kuinka monen yhdistyksen toimintamahdollisuuksia, ryhmätoimintaa, vertaistukea ja kuntalaisille suunnattua arjen tukea tila voisi palvella.

Kustannuksia ei tule tarkastella vain vuokran määrän perusteella. Olohuoneen nykyinen noin 1 000 euron kuukausivuokra havainnollistaa, että vuokra on vain yksi osa tilan kokonaisuutta. Toimiva yhdistystila edellyttää lisäksi arjen ylläpitoa ja käytännön järjestelyjä, kuten sähköä, vettä, lämmitystä, siivousta, jätehuoltoa, kalustusta, tarvikkeita, tietoliikenneyhteyksiä, avainhallintaa ja käyttövastuiden sopimista.

Samalla on huomioitava, että keskustasta voi olla saatavilla myös Olohuoneen nykyistä vuokratasoa edullisempia tai kustannusrakenteeltaan erilaisia tiloja. Ratkaisua ei tule arvioida vain nykyisen tilanteen kustannusten perusteella, vaan vertailemalla eri vaihtoehtoja: kaupungin omia tai hallinnoimia tiloja, olemassa olevaan ylläpitoon liittyviä tiloja sekä tarkoitukseen soveltuvia yksityisiä liike- ja toimistotiloja.

Kaupungilla on jo palvelutoimintoja keskustassa yksityisen puolen liike- ja toimistotiloissa, esimerkiksi varhaiskasvatuspalvelujen käyntiosoite Turuntie 10:ssä. Tämä tukee ajatusta, että myös yhdistysten yhteistä toimintatilaa voidaan tarkastella kaupungin omien tilojen rinnalla tarkoitukseen soveltuvista yksityisen puolen liike- ja toimistotiloista.

Kustannustarkastelussa olennaista on selvittää, löytyykö tila, jossa osa ylläpidosta, kuten siivous, sähkö, lämmitys, jätehuolto, kiinteistönhoito tai kulunhallinta, voisi liittyä jo olemassa oleviin järjestelyihin. Tällöin yhteisen toimintatilan järjestäminen voi olla kevyempää kuin täysin erillisen tilaratkaisun rakentaminen alusta asti.

Keskeistä on vertailla vaihtoehtoja kokonaiskustannusten, käytännön toimivuuden, tasapuolisen käyttömahdollisuuden ja toiminnan vaikuttavuuden näkökulmasta. Pienin nimellinen vuokra ei välttämättä tarkoita parasta ratkaisua, jos tila ei ole saavutettava, säännöllisesti varattavissa tai käyttötarkoitukseen sopiva. Vastaavasti kohtuullinen tilakustannus voi olla perusteltu, jos sillä turvataan usean yhdistyksen säännöllistä toimintaa ja kuntalaisten hyvinvointia tukevaa arjen työtä.

Kyse on myös arvovalinnasta. Liikunta- ja urheilutoiminnan tilat, vuorot ja käytännöt tunnistetaan kunnissa usein hyvinvoinnin edellytyksinä. Sote- ja hyvinvointiyhdistysten toiminta tukee yhtä lailla kuntalaisten hyvinvointia, osallisuutta, vertaistukea ja arjessa selviytymistä. Siksi myös niiden toimintaedellytyksiä tulisi tarkastella osana kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.